

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ Ольга ГУБАРИК
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ БАЗИ**
УПРАВЛІННЯ ТА АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Стасюк К. В.

Науковий керівник,

д.держ.упр., професор

Приходько І.П.

науковий ступінь, посада

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри _____

« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

Стасюк Ксенія Валеріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Удосконалення обліково-аналітичної бази управління та аудит дебіторської заборгованості підприємства»

Науковий керівник: Приходько Ігор Павлович, д. держ. упр., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2023 року № 3050

2. Термін подання здобувачем роботи: 08 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, П(С)БО, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи обліку і аудиту розрахунків з дебіторами. 2. Облік і аудит розрахунків дебіторами ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ». 3. Напрями вдосконалення обліку і аудиту розрахунків з дебіторами. 4. Висновки і пропозиції. 5. Список використаних джерел

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Елементи безготівкової форми розрахунків. Класифікація дебіторської заборгованості. Розрахунок резерву сумнівних боргів. Форма звітності по результатам розрахунків із покупцями і замовниками. Інформація про дебіторську заборгованість станом на 1 січня 2022р. Дебіторська заборгованість покупців та замовників за термінами непогашення. Аналіз реальності заборгованості за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями й замовниками». Схематичні «АБО» ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи обліку і аудиту розрахунків з дебіторами	Червень 2023	
2	Облік і аудит розрахунків дебіторами ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ»	Версень 2023	
3	Напрями вдосконалення обліку і аудиту розрахунків з дебіторами	Листопад 2023	
4	Висновки і пропозиції	Грудень 2023	
5	Оформлення дипломної роботи	Грудень 2023	

Здобувачка _____
(підпис) (прізвище та ініціали)_____ Стасюк К.В.Науковий керівник _____
(підпис)_____ Приходько І.П.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ	8
1.1. Економічна сутність поняття «розрахунки з дебіторами»	8
1.2. Розрахунки з дебіторами як об'єкт обліку і аудиту	13
1.3. Нормативне забезпечення обліку і аудиту розрахунків з дебіторами підприємства	16
Висновки до першого розділу	18
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ПІДПРИЄМСТВА	21
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ»	21
2.2. Первинний облік розрахунків з дебіторами підприємства	25
2.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з дебіторами	28
2.4. Стан аудиту розрахунків з дебіторами на підприємстві	30
Висновки до другого розділу	32
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ	35
3.1. Удосконалення обліку розрахунків з дебіторами	35
3.2. Впровадження внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами	42
Висновки до третього розділу	48
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліково-аналітичної бази управління та аудит дебіторської заборгованості підприємства».

Кваліфікаційна робота: 60 ст. основного тексту, 8 рис., 14 табл, 52 літературних джерела.

Об'єкт дослідження є система розрахунків з дебіторами в умовах діючого господарського суб'єкта.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів обліку та контролю за розрахунками, які пов'язані з дебіторами підприємства.

Мета роботи – розкрити грошову оцінку та важливість розрахунків з дебіторами, а також теоретичні, методичні та практичні питання організації бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві, а також розробку методики посилення обліку та контролю розрахунків з клієнтами.

Методи дослідження. Аналітичне порівняння, зіставлення показників, індексний метод, методи теоретико-емпіричного дослідження.

В роботі визначено та проаналізовано теоретичні основи категорії “дебіторська заборгованість”, визначено її види та класифікацію. Крім того, в роботі досліджено діяльність підприємства, оцінено його організаційний та фінансовий стан, розглянуто організацію бухгалтерської служби, її основні завдання та обов'язки. Проаналізовано систему обліку та аудиту стану дебіторської заборгованості та розрахунків, їх побудову та періодичність. На основі проведеного аналізу надано рекомендації по вдосконаленні облікового та контрольного процесів на підприємстві. Впровадження рекомендацій, що надані в роботі підвищить ефективність обліку та контролю основної діяльності організації.

Результати впроваджені в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ».

Ключові слова

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ, СЛУЖБА КОНТРОЛЮ, ПРАВИЛА, ПОВНОВАЖЕННЯ, МОНІТОРИНГ

Keywords

INTERNAL CONTROL, CONTROL SERVICE, RULES, AUTHORIZATIONS, MONITORS

ВСТУП

Сучасні тенденції економіки України характеризується різними політичними подіями, інфляційними процесами, що в свою чергу на даний момент є некерованими та іншими несприятливими для розвитку сучасної економіки чинниками. Сучасні умови господарювання підприємств, організацій спричинюють для рішення ряду облікових проблем, в тому числі і з обліку розрахунків з споживачами і клієнтами, які відіграють велику роль у діяльності підприємств, оскільки здійснює вплив на швидкість обертання грошових коштів, рівень платоспроможності та ліквідності. Досі не вирішені провідні питання в обліку операцій з споживачем і замовниками: неповний облік простроченої та безнадійної заборгованості, а також аналіз заборгованості та автоматизація операцій з підприємством. Структурування обліку та контролю за виплатою боргів є важливою для будь-якої компанії. В результаті цього процесу на пряму впливають на фінансову стійкість компанії, податкову базу підприємства, планування доходів і витрат, досягнення компанією пріоритетних цілей на ринку та забезпечення прибутковості та конкурентоспроможність господарської діяльності.

Протиріччя навколо купівлі товарів, продажу товарів та розрахунків із споживачами та постачальниками щодо переданих товарно-матеріальних цінностей, а також виконаних робіт залишаються одними з найважливіших питань сьогодні, незалежно від політичного устрою в країні. окремої країни чи всього світового співтовариства в цілому через розрахунки між компаніями.

Облік продажів і клієнтів є найважливішим компонентом бухгалтерської роботи, оскільки більшість доходів і грошових потоків компаній отримують на цьому етапі. За допомогою розрахунків можна як направляти, так і постачати підприємства ресурсами, матеріалами, паливом, тарою, а також здійснювати реалізацію готової продукції.

Наукові зусилля такого типу, як, наприклад, Ф.Ф. Бутинець[3, с], М.Ф. Огійчук та ін. Численні дослідження на цю тему свідчать про актуальність цього питання сьогодні.

Цінність дослідження та важливість вирішення цих питань зумовили вибір теми дипломної роботи «Облік розрахунків із споживачами та покупцями», ця тема також була визнана актуальною.

Метою дослідження є розкриття грошової оцінки та значущості розрахунків з дебіторами, обґрунтування методичних, теоретичних, практичних прикладів організації бухгалтерського обліку і контролю розрахунків з дебіторами суб'єкта господарювання, а також розробка методів покращення обліку і контролю розрахунків з клієнтами.

Мета дослідження зумовила постановку наступних завдань:

- оцінити грошову оцінку розрахунків зі споживачами та покупцями, їх значення, функції та місце в діяльності підприємства підприємства.

- розглянути ідею та методологію розрахунку рахунків з огляду на оцінку доходів компанії та клієнтів;

- дослідити методику визнання, оцінки і відображення дебіторської заборгованості.

- зробити дослідження правових норм, які регулюють порядок організації розрахунків із споживачами та постачальниками;

Для цього потрібно буде реалізувати як економічні, так і організаційні заходи, які характерні для ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ».

- вивчити особливості первинного, аналітичного та синтетичного обліку розрахунків із їх покупцями та замовниками на агропідприємстві;

- проаналізувати особливості первинного, аналітичного та синтетичного обліку розрахунків за їх покупцями та замовниками на ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ»;

- викрити таємні методи ведення бізнесу з клієнтами, які мають інше походження та відмінності в культурі, мові та поведінці; це допоможе у проведенні контрольних розрахунків для компаній, які мають покупців з

відмінностями в культурі, мові та поведінці. Ініціювати процедуру внутрішнього контролю дебіторської та боргової заборгованості підприємства.

- визнати відсутність удосконалення системи бухгалтерського обліку організації та відсутність контролю за розрахунками в розрізі ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ».

Предметом дослідження є разам теоретичні та практичні аспекти обліку та контролю за розрахунками, які пов'язані з оптовими рахунками та покупцями, що пов'язані із ними через дослідне землеробство. З цим предметом асоціюється «експериментальне сільське господарство». Тема дослідження - предмет диплому, робота - взаємодія замовника і компанії, предмет закупівлі - замовник, а компанія взаємодіє з замовником в процесі відправки товару. В основному концепція передбачає надання фінансовим відділом компанії матеріалів, які є економічно вигідними, а також послуг, необхідних для реалізації концепції.

У період, поєднаних з цим дослідженням, використовувалися наступні методи: логічний, загальний та спеціальний. Ці методи пов'язані з проведенням наукових досліджень.

Інформаційною базою дипломної роботи виступають наукові джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені проблематиці обліку і контролю дебіторської заборгованості, законодавчі акти національного та міжнародного рівня, звітність, облікові регістри та організаційно-розпорядчі матеріали ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ», ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

1.1. Економічна сутність поняття «розрахунки з дебіторами»

Для будь-якої організації, будь-якої галузі і форми власності підприємства розрахунків з дебіторами є складовою бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Така підвищена увага до державного боргу під час економічної кризи пов'язана із необхідністю безпосередніх змін в бізнес-середовищі, що змушує компанії застосовувати нові методи та підходи до аналізу своїх боргів.

Серед вітчизняних дослідників велика увага приділялася дослідженню «дебіторської заборгованості», недостатньо концепції розкриття поняття «розрахунки з дебіторами», що вказує на невідкладність предмета.

Ми розглядаємо теоретичну основу для розгляду сутності поняття «дебіторська заборгованість» є розкриття таких категорій, як «розрахунки», «дебіторська заборгованість», «дебітор».

Платежі є невід'ємним інструментом регулювання економічних відносин між підприємством, а також невід'ємною і необхідною частиною процесу розширеного відтворення, розвитку, розподілу (перерозподілу) суспільного продукту. Зверніть увагу на різницю в підході до визначення «розрахунки» в довідковій та науковій літературі (таблиця 1.1).

Згідно таблиці. 1.1 в посиланнях переважає підхід до інтерпретації терміна «платежі» в якості оплати. У науковій літературі існує поняття інтерпретації, досліджуване в рамках системи відносин (Бутинець Ф.Ф.) (Чацкіс Ю.Д., Лисюк О.М., Михайлова та ін.), зобов'язання (Парашутін Н.В., Козлова Е.П.) [32].

Таблиця 1.1

Визначення поняття “розрахунки”
в довідковій та науковій літературі [32]

№ з/п	Джерело	Трактування
В довідковій літературі		
1	Азрилиян А.Н.	Розрахунок – 1) підрахунок чого-небудь. 2) здійснення платежів за що-небудь, виконання грошових зобов'язань
2	Бутинець Ф.Ф.	Розрахунки – грошові взаємовідносини, що виникають між підприємствами по операціях товарного і нетоварного характеру
3	Пантелеев В.П., Сніжко О.С.	Розрахунок – 1) сплата грошей за зобов'язанням; 2) документ, складений на основі розрахунку
4	Сухарев А.Я.	Розрахунки – здійснення платежів по грошових зобов'язаннях
В науковій літературі		
5	Безруких П.С.	Розрахунки – це грошові взаємовідносини, що виникають між організаціями по товарних і нетоварних операціях
6	Парашутін Н.В., Козлова Е.П.	Під розрахунковими відносинами розуміють зобов'язання покупця оплатити у встановлений термін вартість матеріальних цінностей, послуг і іншої заборгованості, після виконання постачальником своїх договірних зобов'язань чи право постачальника вимагати платіж від покупця за відвантажену йому продукцію чи зроблені послуги
7	Чацкіс Ю.Д., Лисюк О.М., Михайлова Т.П.	Розрахунки – це система взаємовідносин між підприємствами і громадянами, заснована на грошовому погашенні вартості товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг

Розраховане ставлення як єдиний об'єкт регулювання виступає в якості цілісного суб'єкта цивільного, економічного, фінансового і банківського права. Пархоменко В.М. порівнює економічний, юридичний і бухгалтерський характер терміна «розрахунки» (таблиця 1.2) [32].

Дані, наведені в таблиці 1.2, відображають взаємозалежність підходів до економічної інтерпретації концепції «поселень» та форм права і для цілей бухгалтерського обліку. Саме воно вимагає прямого або непрямого відображення в системі бухгалтерського обліку усіх компонентів виплат пов'язаних об'єктів, предметів і форм додаткових наслідків врегулювання.

Таблиця 1.2

Визначення економічної, облікової та юридичної сутності поняття
«розрахунки» [32]

№ з/п	Економічна сутність	Юридична сутність	Облікова сутність
1	Платіж	Рух грошових коштів	Визначення умов платежу
2	Взаємовідносини з приводу погашення зобов'язань	Виникнення та погашення зобов'язань	Відображення дебіторської та кредиторської заборгованості
3	Розмежування об'єкту та форми розрахунків	Нормативне регулювання форми розрахунків,	Облік цінних паперів

В кожному етапі економічної еволюції в Україні та в цілому світі відбулися значні зміни в інтерпретації терміна «дебіторська заборгованість». В даний час поки не має єдиного підходу до визначення поняття сутності «дебіторська заборгованість». З плином часу преднозначення дебіторської заборгованості змінилося, але основна ідентифікація боргу або боргу залишається незмінною [7]. Аналіз результатів підходів які є на даний час сутність дебіторської заборгованості в науковому співтоваристві представлений у таблиці. 1.3.

Виходячи з ПСБО 10 Дебіторська заборгованість - є сума дебіторської заборгованості компанії на певну дату [38] відноситься до організаціям заборгованості та фізичним особам організації, таким як споживачі боргових зобов'язань купують продукти, повідомляють про них як належне за їхніми рахунками фондів.

Таблиця 1.3

Визначення дебіторської заборгованості в різних джерелах [46]

№	Джерело	Тлумачення поняття «дебіторська заборгованість»
1	П(с)БО 10 п. 4«Дебіторська заборгованість»	Сума заборгованості дебіторів на певну дату
2	П(с)БО 13 п. 4«Фінансові інструменти»	Сума, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу
3	МСБО 39 п. 9 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»	Це похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку
4	Матицина Н.О.	Розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку оплати їх
5	Білик М.Д.	Це матеріальні ресурси, не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства
6	Гуня В.О.	Одна з найважливіших складових кредитної діяльності підприємства, як один з елементів для розрахунку показників її результативності
7	Іванов Є.О.	Це боргові права до покупців
8	Білик І.	Це фінансовий актив, який є контрактивним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства визнається як актив, коли підприємство стає стороною контракту і, внаслідок цього, має юридичне право отримувати грошові кошти

Деякі дослідження науковців трактують дебіторську заборгованість як видатні корпоративні і приватні товари (послуги, роботи) чи вилучають гроші з оборотних підприємств з документально підтвердженими доказами, які забезпечують право на отримання боргу у форматі грошових коштів, та інших активів [8].

Потриваєва Н.В. з урахуванням місцезнаходження дебіторської заборгованості в фінансових активах компанії і зазначила, що компоненти дебіторської заборгованості за фінансовими активами, дебіторська заборгованість та дебіторська заборгованість, споріднені з купівлею інвестицій (рисунок 1.1) [42].

Систематизувавши визначення наших вчених визначив, що більшість з них визначають, що дебіторська заборгованість як дебіторська заборгованість до виплати на певну дату, кошти на оплату і витрати в розрахунках, борги, права на стягнення боргів перед іншими.

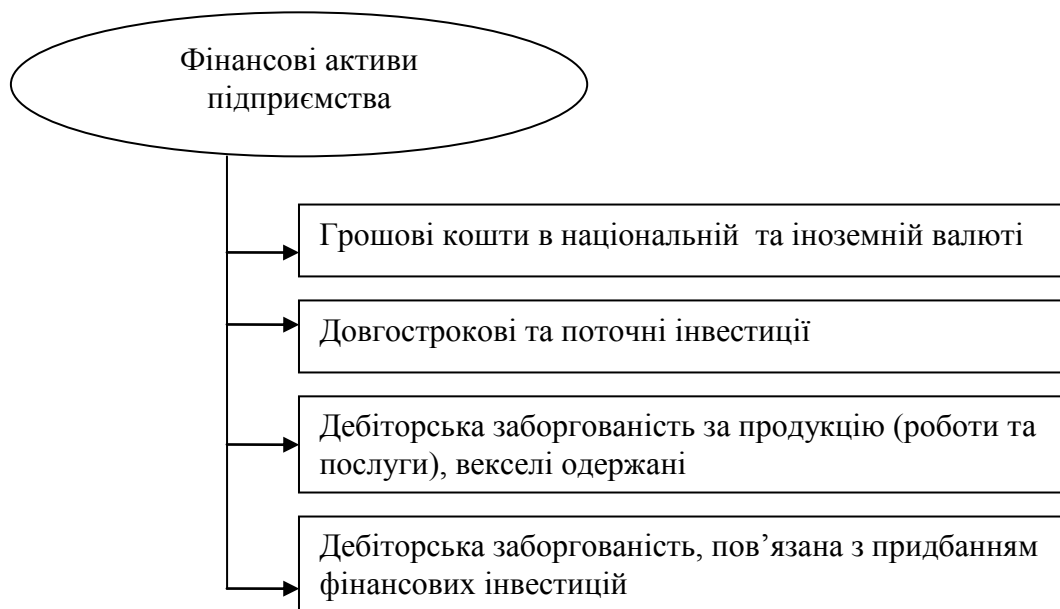

Рис. 1.1. Місце дебіторської заборгованості в фінансових активах підприємства [42]

Ще один інтригуючий спосіб інтерпретації оплати праці іноземних авторів. В результаті receivables (англ.), а також estated debitors мають такий переклад: receivables, receivables, estimed lender[17].

Таким чином, вітчизняні і зарубіжні учені по-різному визначають термін «дебіторська заборгованість». Зокрема, вся міжнародна дебіторська заборгованість, які стосується фінансових активів. Ми вважаємо, що більшість визначень є нецілісними, не розкривають суть «дебіторської заборгованості» або розкривають тільки одну із сторін. Найбільш точне визначення наступного: «Дебіторська заборгованість - це майно (матеріальні ресурси), не оплачені підрядники або готівкові гроші, які були виведені з циклу оборотного капіталу». Ця цінність дає вам поняття про економічну природу боргу і визначити його місце в економіці.

Ще одним ключовим поняттям, яке розкриває суть дебіторської заборгованості, має бути «боржник» (від латинського debitum - боргове зобов'язання). За даними ПСБО 10 позичальників - юридичні чи фізичні особи як наслідок минулих подій зобов'язані компанії певною сумою коштів чи грошей, цих еквівалентів чи інших активів. [38]

Дивлячись на Податковий кодексу України боржник - особа, сформувано як наслідок минулих подій заборгованість іншій особі у вигляді суми грошей, її еквівалентів чи інших активів [37] .

У прикладному аспекті дебіторська заборгованість розглядається з погляду, що частина активів в ринковому механізмі формується завдяки договору поставки або споживачі.

Таким чином, в дослідженні ми проаналізували і сутність таких понять, як «дебіторська заборгованість», «боржник» і «дебіторська заборгованість». Встановлено, що більшість вітчизняних дослідників пояснюють суть «дебіторської заборгованості», та ж термінологія «розрахунки з боржниками» майже вирішена.

1.2. Розрахунки з дебіторами як об'єкт обліку і аудиту

Дебіторська заборгованість, переплетена з входом та виходом фінансовими потоків. Статус обчислень одночасно відображається через повна сума дебіторки у даний момент. Таким чином, платежі від дебіторів повинні визначати компанію, яка одержує дебіторську заборгованість, оцінювати і класифікувати їх для показу у фінансовій звітності.

Також зазначимо, що платежі від дебіторів є важливим елементом обліку, так як в фінансових і ділових організаціях при розрахунках відносин існують взаємні зобов'язання, які зв'язані з продажем майна, робіт або послуг один одному.

Основою бухгалтерського обліку має бути його боргова класифікація, яка забезпечує кластеризацію і систематизацію інформації по боргах в різних облікових і аналітичних розділах, орієнтованих на конкретні інформаційні потреби оперативного та стратегічного менеджменту. Ступінь деталізації інформації залежить від здатності керівництва компанії своєчасно і ефективно менеджменту боргом, можливості оперативного аналізу і стратегія прогнозу, а в кінцевому підсумку - обґрунтованість менеджменських рішень.

При класифікації рахунків, які є кредиторською заборгованістю, враховуються два фактори: загальна сума заборгованості з боргової відомості; підключення до типового робочого циклу. У результаті формуються довгострокові та поточні рахунки.

Довгострокова заборгованість – це загальна сума заборгованості, яку фізичні та юридичні особи накопичили протягом типового бізнес-циклу та буде повністю погашена до 12-го місяця заборгованості. Якщо розрахункова дата погашення кредиторської заборгованості, що виникає протягом типового операційного циклу, коротша за один рік, вона вважається поточною. Поточна дебіторська заборгованість – це сума грошей, яка нам заборгована протягом типового операційного періоду або сплачена протягом

20 місяців від дати балансу. Відповідно до правила своєчасної оплати поточні рахунки-фактури поділяються на три категорії: звичайні - рахунки-фактури, які впевнені в оплаті боргу за конкретною ціною, сумнівні - рахунки-фактури, які неоднозначно говорять про оплату боргу, і безнадійна заборгованість - рахунки-фактури, які перебувають у довірчій власності боржника або термін дії яких перевищено через це правило. Дебіторська заборгованість класифікується за об'єктами, з яких вона походить. Відповідно до цього методу обліку рахунки-фактури поділяються на два класи:

1. Облік товарів, проектів і послуг, які підлягають оплаті споживачем, клієнт постачає товари, проекти та послуги.

2. Заборгованість перед іншими компаніями, а також працівниками та їхніми родинами характеризується кредиторською заборгованістю. Ці рахунки використовуються для розрахунку бюджету та оплати боргів інших компаній, а також співробітників компанії та їх сімей.

Формальний спосіб розподілу по класам дебіторської заборгованості як формату бухгалтерського обліку представлено схемою.

Рахунки, які є активом в бухгалтерському обліку і звітності, вони відповідають двом критеріям: по-перше, зараз вони, швидше за все, отримають майбутні грошові нагороди, пов'язані із ними, і, по-друге, їх можна точно оцінити як поточну загальну суму товарів, послуг і продуктів.

Як наслідок, визнання цієї дебіторської заборгованості повинна вирішальне значення для визнання прибутку від продажу конкретного пункту 8 П(С)БО 15 «Дохід» [39] споживачі, компанія не несе відповідальності за управління або контроль реалізованої товару чи послуг і доходу можна очікувати з високим ступенем надійності.

Поточна сума грошової заборгованості перед компанією, товарами, працею та послугами, які визнаються як актив, збільшує прибуток від продажу активу та мають оцінку за первісною вартістю. Однак пам'ятайте, що на дату балансу загальна сума має бути мінімізоване на суму резерву ненадійних боргів. Це дуже чітко показано на малюнку 1.2.

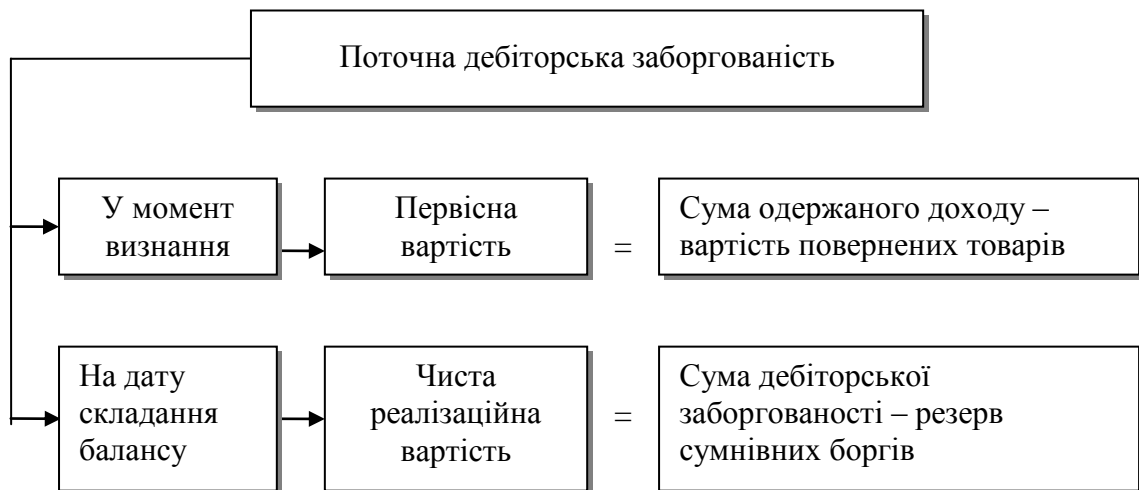

Рис. 1. 2. Визнання поточної дебіторської заборгованості

До речі, П(С)БО 10 не забезпечує при резервному сумнівному борг. Якщо компанія, наприклад, вибрала метод роботи абсолютної суми сумнівних боргів при розрахунку резервів і сумнівних боргів, то фактично у компанії немає такого резерву, і баланс її суми не передбачений. Однак слід мати на увазі, що користувачі повинні розглядатися як показники балансу самого підприємства, а не сумнівні борги. В цьому випадку, якщо у компанії є сумнівні борги, але вона відображає відповідне положення обліку і звітності - це вносить вклад у фінансову звітність, що вводить в оману інформацію.

Одним з можливостей є зміцнення фінансового стану підприємств є контроль фактичного стану їх розрахунку, динаміка дебіторської заборгованості, виявлення навмисних спотворень облікових даних суб'єктів економічних відносин. Отже одним з головних завдань, що стоять перед управлінськими вітчизняними підприємствами, є постійний моніторинг розміру дебіторської заборгованості, термінів її погашення, аналіз їх структури.

Таким чином, важливість придбання угод з обміну законності, їх здійсненності, дійсності і точності документарного відображається в

бухгалтерській та фінансовій звітності. Все це вимагає вивчення ефективності бухгалтерського обліку і аудиту (контролю) за дотриманням платіжної дисципліни економічними агентами, їх причин для відмови від своєчасних і повних виплат.

1.3. Нормативне забезпечення обліку і аудиту розрахунків з дебіторами підприємства

Правова основа організації документування дебіторської заборгованості який регулюється законами України, Кабінетом Міністрів, розпорядженнями міністерств, Національним банком України, Державною податковою адміністрацією. Стосовно дебіторської заборгованості за активами і впливає на визначення фактичного фінансового стану компанії, управління як частина поточних і необоротних активів є найбільшим важливим та складним елементами.

Основою для всіх видів діяльності є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11]. Цей закон має визначення правові засади регулювання, організації і обліку, фінансової звітності в Україні. Він визначає також таку річ, як «зобов'язання». Відповідно до цього закону визначається облікова політика компанії, яка відображає основні принципи обліку відповідних об'єктів.

Методологічні основи формування бухгалтерські форми звітності про дебіторську заборгованість та розкриття інформації в дослідженнях фінансової звітності Положення (стандарт) 10 «Дебіторська заборгованість» [38]. П(С)БО 10, що використовуються підприємствами, організаціями, незалежно від форм власності (за винятком бюджетних організацій).

Складним питанням також є облік дебіторської заборгованості складних боргах, які можуть виникнути за результатів погіршеного фінансового стану боржника, що важливо в сучасному світі. Претензії до цієї

проблеми. П. 138.10.6 Податкового кодексу України, в якому дано визначення проблемної заборгованості, з зазначенням особливостей цього виду заборгованості, що охоплюють банки та небанківські фінансові установи. [37] П(С)БО 10 і ПКУ дають різне визначення «безнадійної дебіторської заборгованості», але суть її в назві, ніякої надії на викуп.

У Постанові Кабінету Міністрів «Про розмір та склад дорожніх витрат державних службовців та інших осіб, які направляються у відрядження підприємствам, установам і організаціям, які повністю або частково утримуються (фінансуються) бюджетом» регулюється Принципи дебіторської заборгованості із розрахунками зтакими як підзвітні особи, в тому числі зазначений режим фінансування поїздки, правила відшкодування, порядок надання співробітникам засобів на відрядження.

Планування рахунків для фінансового капіталу (активу), пасивів і господарської діяльності підприємств і організацій та Інструкція № 291 про його використанні встановлюють нотацію і порядок рахунків, щоб підсумувати метод подвійного введення інформації про наявність і рух активів, зобов'язань і особистого капіталу. Факти фінансово-господарських підприємств [36 , 13].

Виконання синтетичного обліку компанії регулюється інструкціями по використанню журналів журнально-порядкової форми обліку для фермерських господарств №390, які затвердили стандартну форму для логарифмічного порядку основних фондів [19].

Питання незалежного перевірок дебіторської заборгованості, регульований Законом України «Про аудиторську діяльність» [10], який визначає основні напрямки аудиторської діяльності в нашій країні і тенденції створення системного та незалежного фінансового контролінгу як мети захисту інтересів дирекції. Положення цього закону перебувають в Україні і застосовуються до всіх суб'єктів агропромислової діяльності незалежно від їх власності і діяльності.

При проведенні аудиторських перевірок важливими є міжнародні стандарти аудиту, затверджені Міжнародною федерацією бухгалтерів 01.04.2004. Міжнародні стандарти та аудит, Кодекс етики Аудитори України, затверджені Рахунковою палатою України №73 від 18.12.1998р.

Інвентаризація як один з важливих методів обліку і перевірки, регульованих положень інвентаризації активів і зобов'язань, затвердженими «Міністерством фінансів України № 879 від 02.09.2020» [40].

Досить важливим в бухгалтерському обліку і аудиті дебіторської заборгованості стає порядок облікової політики, оскільки він виділяє всі елементи на його рахунку, які є специфічними для організацій, тобто в обліковій політиці вказується, яка з альтернатив, пропонованих Р (S), обрана і повинна бути Застосовується на практиці.

Таким чином, за для ефективного обліку та аудиту розрахунки з боржниками повинні відповідати всім застосовним правилам, які впливають на їх облікові питання, і розробляти власну облікову політику, яка не суперечить чинному законодавству і враховує специфіку конкретної компанії.

Висновки до першого розділу.

На кожному етапі економічного розвитку країни і світу визначення поняття «дебіторська заборгованість» суттєво змінювалося. На даний момент не існує єдиної думки до визначення поняття «дебіторська заборгованість». Тож поняття дебіторської заборгованості змінювалося з часом, але основні знання про борг або борг залишилися незмінними.

Відповідно до PSBO 10, «Дебіторська заборгованість» — це загальна сума грошей, яку різні сторони заборгували компанії на певну дату [38], вона включає як компанії, так і фізичних осіб, яким заборгували гроші, і тих, хто купує продукцію компанії, ці повідомляється, що фізичні особи сплатили свої борги.

Деякі вітчизняні вчені вважають, що дебіторська заборгованість вважається непогашеним товаром, який або належить корпораціям, або приватним особам, або що гроші можуть бути взяті у компаній, які документально підтвердили свої активи, включаючи готівку, облігації або інші форми боргу.

Боргові та кредитні рахунки, пов'язані з фінансовими операціями, які є вхідними або вихідними. Поточний стан розрахунків одночасно визначається сумою заборгованості на даний момент. У результаті компанія, яка отримує дебіторську заборгованість, повинна мати можливість ідентифікувати платежі з дебіторської заборгованості, оцінити платежі та впорядкувати їх у фінансовому звіті.

Крім того, важливо визнати, що оплата боргу має бути невід'ємною частиною бухгалтерського обліку, ото ж що в організаціях з фінансовими та бізнесовими компонентами розрахунок відносин залежить від продажу майна, праці або послуг іншим.

Залежно від своєчасної сплати боргу поточна сума боргу поділяється на три класи: звичайний, що є типовою сумою боргу, що підлягає сплаті на регулярній основі; сумнівна – типова сума боргу, яка підлягає відстроченню платежу; і безнадійний борг, який є типовою сумою боргу, що підлягає сплаті на обмеженій основі.

При проведенні аудиту міжнародні стандарти аудиту, які були затверджені Міжнародною федерацією бухгалтерів 1 квітня 2004 року, мають першорядне значення. Міжнародні стандарти, в тому числі аудиту, Кодекс етики аудиторів України, який затверджено Рахунковою палатою України № 73 від 18 грудня 1998 року.

Інвентаризація є одним з найважливіших методик обліку і регулювання, використовується для ведення інвентаризації активів та зобов'язань та затверджується Міністерством фінансів України. Статут набув чинності 2 вересня 2020 року [40].

Порядок облікової політики має важливе значення в обліку та аудиті рахунків-фактур, оскільки він визначає всі конкретні аспекти підприємства, які розглядаються, у політиці зазначено, яка з альтернатив, доступних для Р (S), є прийнятною та якої слід дотримуватися .

У зв'язку з цим, для ефективного проведення аудиту і бухгалтерського обліку, розрахунки із дебіторами повинні відповідати всім відповідним правилам, що стосуються питань їх бухгалтерського обліку, та розробляти власну політику щодо ведення бухгалтерського обліку, яка не суперечить чинному законодавству та враховує особливості конкретного підприємства. компанії.

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ» розташоване зареєстроване в м. Дніпро. Місцезнаходження підприємства сприяє реалізації продукції, оскільки є центром логістичних напрямків.

Майно ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ» складається з основних та обігових коштів, а також інших матеріальних цінностей, які відображені на балансі підприємства.

За даними балансу, показників активів і пасивів за період діяльності ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ» постатейно становили (табл. 2.1):

Таблиця 2.1				
Аналіз змін валют та найбільш впливових її складових частин				
Стаття балансу	Код рядка	Станом на 31.12.2020	Станом на 31.12.2022	Відхилення
1	2	3	4	5
Актив				
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	020	-	-	-
Основні засоби:				
Залишкова вартість	030	20, 7	342, 4	321, 7
Первісна вартість	031	40, 3	439, 8	399, 5
Знос	032	19, 6	97, 4	77, 8
Довгострокові біологічні активи:				
Справедлива (залишкова) вартість	035	-	-	-
Первісна вартість	036	-	-	-
Накопичена амортизація	037	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	040	-	-	-
Інші необоротні активи	070	-	-	-
II. Оборотні активи				

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5
Усього за розділом I	080	20, 7	342, 4	321, 7
Виробничі запаси	100	8, 9	31, 1	22, 2
Поточні біологічні активи	110	-	-	-
Готова продукція	130	3071, 4	4160, 7	1089, 3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:				
Чиста реалізаційна вартість	160	613, 5	1745, 9	1132, 4
Первісна вартість	161	613, 5	1745, 9	1132, 4
Резерв сумнівних боргів	162	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунком з бюджетом	170	607, 8	-	-607, 8
Інша поточна заборгованість	210	-	451, 0	451, 0
Поточні фінансові інвестиції	220	-	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти				
В національній валюті	230	40, 2	62, 0	21, 8
У тому числі в касі	231	-	-	-
В іноземній валюті	240	-	-	-
Інші оборотні активи	250	-	-	-
Усього за розділом II	260	4341, 8	6623, 8	2282, 0
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	-	-	-
Баланс	280	4362, 5	6966, 2	2503, 7
Пасив				
I. Власний капітал				
Статутний капітал	300	50, 0	50, 0	-
Додатковий капітал	320	-	-	-
Резервний капітал	340	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	275, 7	1103, 2	827, 5
Неоплачений капітал	360	14, 9	-	-14, 9
Усього за розділом I	380	310, 8	1153, 2	812, 6
II. Забезпечення таких виплат і цільове фінансування	430	-	-	-
III. Довгострокові зобов'язання	480	-	-	-
IV. поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	500	180, 0	500, 0	320, 0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	3833, 4	4252, 7	419, 3
Поточні зобов'язання за розрахунками:				
З бюджетом	550	32, 2	70, 3	38, 1
Зі страхування	570	2, 0	10, 3	8, 3
З оплати праці	580	4, 1	22, 5	18, 4
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримування для продажу	605	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	610	-	957, 2	957, 2
Усього за розділом IV	620	4051, 7	5813, 0	1761, 3
V. Доходи майбутніх періодів	630	-	-	-
Баланс	640	4362, 5	6966, 2	2503, 7

Для характеристики економічного стану та ефективності роботи підприємства нами було розраховано спеціальні показники, які наведено нижче в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Показники майнового стану ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ»

Назва показника	Роки			Відхилення 2022 до 2020	
	2020	2021	2022	Абсолютне	Відносне
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,3244	0,3271	0,3343	0,0099	1,03
Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,0132	0,0169	0,0141	0,0009	1,07
Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,0020	0,0120	0,0101	0,0081	5,05

Інформація таблиці 2.2 свідчить про те, що під час використання основних фондів з часом зростає їх знос. Дані про норми амортизації свідчать про те, що типова сума амортизації основних фондів за роки становить 32 відсотки первісної вартості активу. І навпаки, відсоток оновлених і вибутих основних фондів має тенденцію до зростання, темпи оновлення активів перевищують темпи вибуття, що сприятливо впливає на діяльність підприємства.

В результаті протягом 2020-2022 років ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» мало достатній фінансовий стан, оскільки коефіцієнт оновлення був більшим за коефіцієнт вибуття, що свідчить про наявність у підприємства достатньої кількості основних засобів для ведення фінансово-господарської діяльності. Аналіз рентабельності ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» дає змогу визначити вартість інвестицій у компанію та цільове використання коштів. Для цього розрахуємо основні показники рентабельності в таблиці 2.3.

Розрахунки показників рентабельності свідчать про те, що протягом 2020-2022 років всі коефіцієнти мають тенденцію до зростання, що вважається позитивним моментом.

Як наслідок, у 2022 році рентабельність діяльності зросла на 1%, що свідчить про незначне підвищення ефективності господарської діяльності компанії. Розрахунок рентабельності продажів показав, що у 2022 році ТОВ

«ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» мало виручку 1,46 гривні з кожного реалізованого товару. прибуток, який пов'язаний з невеликим зростанням попиту на продукцію підприємства.

Таблиця 2.3

Показники рентабельності ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ»

Назва показника	Роки			Відхилення 2022 до 2020	
	2020	2021	2022	Абсолютне	Відносне
Коефіцієнт рентабельності активів	0,009	0,010	0,083	0,074	7,400
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,011	0,012	0,095	0,084	8,400
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,004	0,007	0,016	0,012	1,200
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,001	0,016	0,015	0,014	1,400

Інформація щодо розрахунку показника рентабельності власного капіталу продемонструвала підвищення ефективності використання капіталізованих активів з 1,08% до 9,50%. Також зросла вартість активів, тож у 2020 році кожна гривня, вкладена в активи, принесла 0,94 грн. Дохід, отриманий від продуктів електронного навчання, в основному складається з оплати студентів, а у 2022 році – 8,32 грн, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів.

У підсумку можна констатувати, що фінансово-економічна діяльність ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» є успішною, але керівництво компанії має зосередити свої зусилля на перегляді стратегії продажів, щоб забезпечити рентабельність виручки.

На підприємстві бухгалтерський облік ведеться відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних стандартів (стандартів) бухгалтерського обліку. Це робиться з метою забезпечення того, щоб компанія дотримувалася єдиної методології та підходу до представлення доходів і підготовки фінансової звітності. Забезпечити ведення бухгалтерського обліку підприємства та на виконання пункту 4 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» наказом № 1 «Про облікову політику підприємства» від 01.03.2011р. Бухгалтерська служба підприємства тепер очолюється головним

бухгалтером і зосереджена на бухгалтерському обліку всього підприємства. Права та обов'язки головного бухгалтера, а також усіх інших посадових осіб бухгалтерів визначені Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні". Відповідно до пункту 7 статті 8 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України" головний бухгалтер підприємства несе відповідальність за дотримання на підприємстві єдиних методичних засад бухгалтерського обліку, ведення статистичного обліку. , фінансова та податкова інформація заповнена своєчасно, та контроль здійснюється за рахунками бухгалтерії підприємства.

2.2. Первинний облік розрахунків з дебіторами підприємства

У ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» найбільшу питому вагу в структурі фінансових установ з дебіторами має загальна сума боргу, яку сплачують споживачі за придбані ними товари. Продумайте порядок обліку прибуткових операцій.

Механізм продажу товарів в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» - це договір, укладений із споживачами. У договорах визначаються обов'язки продавця (підрядника) щодо обсягу та тривалості відвантаження продукції (товарів), виконання послуг, а також відповідальність покупця (замовника) щодо приймання продукції (товарів). Бухгалтер підприємства підписує всі договори, одночасно перевіряючи законність їх складання: повноту умов договору, які повинні бути описані в частині строків виконання зобов'язань; вимоги до якості товару, способу доставки, відповідальності сторін за порушення умов договору.

Якщо в договорі передбачена передоплата, рахунок буде виставлений на підставі документів, що вказують на випуск, відвантаження або поставку продукції. Рахунок-фактура пов'язаний з платіжним дорученням або вимогою про оплату продукції.

Видача товару споживачам здійснюється на підставі товарно-транспортної накладної або тільки накладної, це єдині два документи, які є підставою для списання продажу у продавця і передачі її споживачеві.

Відпуск товару та оплата матеріальних витрат здійснюється ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» в паперових рахунках. З дозволу керівника відправника, головного бухгалтера відпуск цінностей доручався особі, відповідальній за їх видачу, а також особі, яка їх погодила. До рахунку-фактури додається лист-підтвердження від компанії, яка його надсилає. Найменування, числовий код, одиниця вимірювання, кількість і вартість кожного виду та сорту придбаного продукту будуть записані в рахунку. Коносамент складається з двох документів. Перший проект накладної надсилається особі, яка отримує товар, а другий проект зберігається у постачальника.

Товарно-транспортна накладна виписується, коли продукція транспортується автомобільним транспортом. Він складається в 4 різних примірниках: перший примірник зберігається у вантажоодержувача та використовується для оформлення вантажу, другий примірник передається одержувачу та використовується для оприбуткування вантажу, третій і четвертий примірники супроводжуються підписи та печатка (штампи). Потім продукт передається призначеному одержувачу.

Після приймання робіт складається офіційний договір про виконані роботи, який підписується представниками замовника та ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» або комісією з обов'язковим засвідченням підписів представників.

ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» використовує для передачі податкових накладних протокол «М.Е.Дос». Бухгалтер відправляє податкову накладну на сервер, шифруючи її до сертифіката одержувача, а контрагент експортує та завантажує її у свою програму.

Сплата простроченої комісії клієнтами ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» на розрахунковий рахунок відображається у виписці банку, надходження коштів у касу оформляється прибутковими ордерами, що обробляють готівку.

Для розрахунків з відповідальними особами створені відповідні первинні документи. Хід документації цих розрахунків ми обговоримо на ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ».

Працевлаштування у відрядження оформляється наказом ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ», в якому вказується пункт призначення: назва підприємства, куди відряджається працівник, тривалість відрядження та мета відрядження, видається працівнику службове відрядження. Фактична кількість часу перебування у відрядженні обліковується в журналі подорожей підприємства, який ведеться за місцем відрядження.

Після виконання відрядження відряджена особа повинна подати звіт про використання коштів або звіт про витрати, пов'язані з відрядженням. Рахунки, рахунки-фактури, облігації, банкноти та інші документи, які засвідчують витрати, пов'язані з ним. Документи, що стосуються придбання матеріальних цінностей, повинні бути нотаріально посвідчені особами, які дали згоду на їх збереження. Звіт про використання коштів, виділених на відрядження, або звіт підписує уповноважена особа.

Рахунки коштів, призначених на відрядження або проекти, ретельно перевіряються в бухгалтерії на законність витрат і визначається загальна сума коштів, яка повинна бути санкціонована керівником компанії. Графа з текстом «Повідомити про санкції» стосується керівника. Після затвердження фінансового звіту про поїздку або документального оформлення самої поїздки бухгалтерія офіційно визнає учасника відповідальним. Якщо обсяг авансу перевищує загальні витрати, зазначені у звіті, різниця погашається в касу, а в цьому випадку додаткові витрати компенсуються видачею грошей з каси. Якщо суми, які можна поповнити, не повертаються, вони вираховуються із заробітної плати.

У цій економіці також існує борг для майбутніх покупок товарів. Ця заборгованість задокументована в системі бухгалтерського обліку на підставі рахунків-фактур, отриманих від постачальників, і платіжних доручень, які були належним чином оформлені в ТОВ «Про Технолоджи».

Як наслідок, в даному господарстві дотримується первинний метод обліку розрахунків з дебіторами, дотримуються вимог чинного законодавства, своєчасно складаються всі первинні документи, при цьому всі вони оформлені в повному обсязі. Серед недоліків можна визнати ручне ведення первинного обліку, а також необізнаність окремих працівників щодо складання звіту про використання коштів на відрядження чи звіту, що призводить до відволікання бухгалтера від перевірки порядку складання цього документа відповідальною стороною.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з дебіторами

В ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» аналітичний облік дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками ведеться окремо по кожному споживачу чи замовнику за видом придбаної ними продукції та фінансовими результатами їх діяльності у відношенні підприємства в цілому, т.к. а також окремі види (групи) продукції.

За дебетом рахунків 9-го класу відображаються витрати на виробництво реалізованої продукції, а за кредитом рахунків 7-го класу – виручка від продукції, загальна сума виручки. І навпаки, зобов'язання, пов'язані з цими рахунками (клас 7), — це податки, що підлягають сплаті, і відрахування на основі доходу (пропозиції споживачів, повернення вже оплачених ним товарів тощо).

Продану продукцію списують на реалізацію за ціною, за якою вона відображена на рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»: збільшенням субрахунку 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» і зменшенням рахунку 27. Дохід від реалізації відображається збільшенням рахунків 30 «Готівка», 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» і збільшенням субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції».

У кінці звітнього періоду рахунки доходів витрат закриваються списанням їх даних на фінансові результати. При цьому на суму списаних доходів дебетують рахунок 70 «Доходи від реалізації» і кредитують рахунок 79 «Фінансові результати», а на суму списаних витрат дебетують рахунок 79 «Фінансові результати» і кредитують рахунок 90 «Собівартість реалізації».

Для обліку розрахунків з покупцями і замовниками в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» використовується: журнал-ордер № 3В с.г - для розрахункових операцій щодо отриманих авансів; журнал-ордер № 6 – для обліку доходів від реалізації продукції покупцям і замовникам, в журналі – ордері №1 – для обліку грошових коштів, що надійшли від покупців. Дебетове та кредитове сальдо на початок і кінець місяця документується для кожного споживача.

Підзвітні суми в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» документально оформляються на субрахунку «372»: «Розрахунки з підзвітними особами». Це гібридний обліковий запис, який поєднує в собі активні та пасивні компоненти. За її кредитом зараховуються суми, належні до звіту, а також витрачені кошти понад встановлену суму, тобто сума заборгованості погашена, а заборгованість списана. Вхід здійснюється через касові платіжні доручення, цифра 30 асоціюється з терміном «Готівка». За кредитом субрахунок має значення 372, це відображає списання підзвітних коштів, яке може бути здійснено поверненням готівки на касу, перерахуванням на витрати виробництва або оприбуткуванням готівки на рахунок. Додатково списуються 20 «Виробничі запаси», 23 «Виробництво», 92 «Адміністративні витрати», 30 «Каса» та інші рахунки, пов'язані з операцією, а кредитується субрахунок 372.

Аналітичний облік ведеться в розрізі фізичних осіб, які отримали грошові кошти під звіт. Дебетове сальдо на субрахунку 372 вказує на залишки отриманих під звіт авансів, за якими ще не надані звіти. Кредитове сальдо відображає розмір перевитрат за авансовими звітами в порівнянні з сумою, отриманою під звіт.

Синтетичний облік операцій з відповідальними особами ведеться в журналі-ордері No 3 А с.-г. Аналітичний облік за цим методом ведеться по кожній окремій сумі, що видається у підзвіт, методом лінійної позиції. облік.

Інші види заборгованості, які створюються в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ», на підставі первинних документів оформлюються в журналі ордерів 3Б с.-й. та реквізити аналітичного обліку рахунків-фактур.

Кредитові обороти з журналів- ордерів щомісячно переносять в Головну книгу, яка є інформаційним джерелом для складання фінансової звітності ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ».

Таким чином, стан синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з дебіторами можна визначити як задовільний. Порушень вимог законодавства в частині обліку не виявлено.

2.4. Стан аудиту розрахунків з дебіторами на підприємстві

В ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» за досліджуваний період аудиторська перевірка не здійснювалась, але періодично за наказом керівника здійснюється внутрішній контроль. Основними обов'язками контролюючих розрахунків, які мають борг, є:

- перевірка доцільності та необхідності укладення договорів щодо реалізації продукції, дотримання умов договорів;
- фактичний та юридичний характер операцій, які здійснюються щодо отримання боргу.
- точність стану дебіторської заборгованості за рахунком, документально зазначена в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дохід, пов'язаний з рахунком, як документально зазначений у П(С)БО 15 «Дохід», обґрунтованість витрат, пов'язаних із обліку згідно з вимогами П(С)БО 16 «Витрати».

Внутрішній контроль складається з етапів, які здійснює контролер, зокрема: проведення інвентаризації, перевірка первинних документів, перевірка даних бухгалтерського обліку та перевірка облікових регістрів і звітності підприємства

На першому етапі внутрішнього контролю в ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ» здійснюється інвентаризація, що передбачає виявлення за відповідними документами залишків дебіторської заборгованості та ретельну перевірку обґрунтованості сум, які обліковуються на визначених рахунках,

У комісії розрахунки інвентаризації відправляє запит підрядників, замовників і клієнтів, щоб підтвердити суму свого боргу. Особлива увага приділяється інвентаризаційній комісії перевірка дати виникнення, терміни і форма оплати боргів, оцінки та визнання в бухгалтерському обліку. Після результатами проведених перевірок фактичної наявності суми дебіторської заборгованості інвентарної комісії є акт інвентаризації, який містить інформацію про розмір суми заборгованості за даними бухгалтерського обліку і результатів інвентаризації та їх відхилення. Такі відмінності оформляють акт інвентаризації

Акт інвентаризації дебіторської заборгованості полягає в трьох примірниках інвентаризаційної комісії на підставі запитів, отриманих від боржників, які підтверджують суму свого боргу. Заява підписується членами і головою інвентаризаційної комісії і направляється в бухгалтерію. Пізніше члени інвентаризаційної комісії вказується походження грошових і не грошових дебіторської дійсності, винуватці проходження строку позовної давності, а також перевірити заходи, прийняті для відновлення цього боргу.

Після того, як контролер інвентаризації використовує документальні методи контролю, в тому числі формальні, арифметичні, логічні, нормативні, взаємної і перехресні перевірки. Використовуючи наведені вище методи внутрішнього контролю, в першу чергу створені або доступні всі контракти на поставку товарів (робіт, послуг), - в разі перевірки грошової дебіторської

заборгованості бартерних контрактів - в разі перевірки не грошовій дебіторській заборгованості і вони реєструються в тому контракти.

При аналізі договорів, що перевіряється і форми оплати дебіторської заборгованості. Це необхідно, щоб знизити ризик неплатежу, поліпшену продуктивність надійності своїх зобов'язань сторін і забезпечення виплати швидкості підрядників. Контролер також перевіряє правильність первинних документів, випущених на сайті або поставляються товари (товари, роботи, послуги) своєчасність обліку рахунків клієнтів.

Потім контролер перевіряє продуктивність до отримання реєстрів бухгалтерського обліку та звітність, зокрема, проводиться ряд процедур, які включають в себе формальну і аналітичну перевірку форми, арифметичну перевірку і перевірку відповідності показників бухгалтерської звітності з загальними даними Головної книги.

Зовнішній контроль розрахунків з дебіторами здійснюється представниками ДФС України щодо правильності нарахування податку на додану вартість при операціях реалізації продукції споживача, надання послуг чи виконання робіт замовникам, видачі авансових платежів постачальникам, а також при придбання ТМЦ підзвітними особами. За досліджуваний період податкова перевірка не здійснювалась, але за запитами інспектора ДФС періодично йому надсилаються дані щодо окремих дебіторів за реалізовану їм продукцію.

Таким чином, стан контрольних заходів в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» за розрахунками з дебіторами здійснюється для виявлення порушень та запобігання штрафних санкцій під час зовнішньої перевірки.

Висновки до другого розділу.

У власності ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» знаходяться як оборотні, так і основні засоби, а також інші матеріальні активи, які документально відображаються на балансі підприємства.

У процесі використання основних засобів відбувається поступовий їх знос. Дані про норми амортизації свідчать про те, що типова сума амортизації основних фондів за роки становить 32 відсотки первісної вартості активу. І навпаки, відсоток оновлених і вибутих основних фондів має тенденцію до зростання, темпи оновлення активів перевищують темпи вибуття, що сприятливо впливає на діяльність підприємства.

Протягом 2020/2022 років ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» мало вигідне майно; коефіцієнт оновлення був більшим за коефіцієнт вибуття, що свідчить про наявність у підприємства достатніх активів для здійснення фінансово-господарської діяльності.

Аналіз рентабельності ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» дає змогу визначити вартість інвестицій у компанію та цільове використання коштів. Розрахунки показників рентабельності свідчать про те, що протягом 2020-2022 років всі коефіцієнти мають тенденцію до зростання, що вважається позитивним моментом.

Як наслідок, у 2022 році рентабельність діяльності зросла на 1%, що свідчить про незначне підвищення ефективності господарської діяльності компанії. Розрахунок коефіцієнта рентабельності продажів показав, що у 2022 році ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» на кожну гривню виручки отримало 1,45 грн. прибуток, який пов'язаний з невеликим зростанням попиту на продукцію підприємства.

В досліджуваному господарстві первинний облік розрахунків з дебіторами оформлюється з дотриманням вимог чинного законодавства, всі первинні документи оформлюються своєчасно, в повному обсязі. Серед недоліків можна зазначити ручний спосіб ведення первинного обліку, а також необізнаність окремих працівників в питаннях складання звіту про використання коштів, наданих під звіт або на відрядження, що зумовлює відволікання бухгалтера на перевірку порядку складання цього документа підзвітною особою.

Аналітичний облік ведеться в розрізі фізичних осіб, які отримали

грошові кошти під звіт. Дебетове сальдо на субрахунку 372 вказує на залишки отриманих під звіт авансів, за якими ще не надані звіти. Кредитове сальдо відображає розмір перевитрат за авансовими звітами в порівнянні з сумою, отриманою під звіт.

Синтетичний облік операцій з відповідальними особами ведеться в журналі-ордері No 3 А с.-г. Аналітичний облік при цьому методі ведеться за кожною окремою сумою, що видається у підзвіт із застосуванням лінійно-позиційного методу обліку.

В ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ» протягом досліджуваного періоду аудити не проводилися, але періодично проводиться внутрішній контроль керівником.

Зовнішній контроль за розрахунками з дебіторами здійснюється ДФС України щодо достовірності нарахування податку при реалізації товарів споживачам, наданні послуг або виконанні робіт покупцям, видачі розрахунків постачальникам, а також придбання товарів і послуг відповідальними особами. Протягом досліджуваного періоду податкові перевірки не проводились, але на вимогу інспектора ДФС йому періодично надається інформація щодо окремих боржників за реалізовану продукцію.

Таким чином, стан контрольних заходів в ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ» за розрахунками з дебіторами здійснюється для виявлення порушень та запобігання штрафних санкцій під час зовнішньої перевірки.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

3.1. Удосконалення обліку розрахунків з дебіторами

Створення ефективної системи контролю якості розрахунків з дебіторами зумовлює необхідність розробки комплексної, точної та ефективної класифікації різних видів уніфікації дебіторської заборгованості, методів оцінки та документів аналітичного обліку, що сприятиме збору інформації щодо різних рівні деталізації та узагальнення. Важливо створити моделі і значення як кредиторської, так і дебіторської заборгованості, а також деякі інші інструменти, які сприятимуть швидкому та ефективному виявленню негативних аспектів кількісних та якісних змін цих боргів. Передбачуваний відсоток становить 10-20% кредиторської заборгованості. Дослідження показали, що деякі організації контролювали дебіторську заборгованість у 10 і більше разів.

Важливо звернути увагу на вибір боржниками способів оплати. Серед різноманітних способів оплати кредит є найнадійнішим. Він дав банку свого постачальника і гарантував, що товар буде оплачений вчасно. У зв'язку з цим, з метою надання якісної фінансової інформації про суб'єкт боргової діяльності, яка є предметом рішення користувачів, розробникам рекомендовано створити форму обліку суб'єкта боргової діяльності, яка характеризується: - єдиний точний підхід до теми; Якісний облік довгострокової заборгованості, зумовлений наявністю єдиного підходу до реєстрації в системі довгострокових грошових вимог синтетичних рахунків; Аналіз предмета боргу з точки зору як довгострокового, так і аналітичного характеру; Накопичення як загальної, так і аналітичної інформації про довгострокову заборгованість.

Щоб перевірити стан дебіторської заборгованості та вирішити, повертати чи ні керуючу компанію, має бути доступна інформація про всі розрахунки за певний період. Це полегшує розрізнення між грошовим потоком компанії та ризиком боргу. Наявність рахунків-фактур, пов'язаних із основою нарахування, суть якої полягає в тому, що незалежно від способу оплати під час відвантаження товарів, надання послуг чи переходу права власності на компанію, дохід підтверджується документально, і в результаті оплата не вимагається.

Виникнення простроченої дебіторської заборгованості є процесом об'єктивним і зумовленим наявністю ризику під час взаємних домовленостей між контрагентами в результаті господарської взаємодії. Щоб продемонструвати об'єктивність і надійність рахунків-фактур як активів, компанії повинні звертати увагу на ступінь погашення рахунків-фактур і розраховувати резерви для зобов'язань, які є сумнівними або мають погану репутацію. Сумнівні зобов'язання - це поточні борги, термін погашення яких не визначений.

Ми надаємо документ, який є основою для Ваших розрахунків за фізичними особами-боржниками (таблиця 3.1), що дозволяє визначити поточний стан справ щодо розрахунків за фізичними особами-боржниками, впроваджувати, аналізувати та реагувати на можливі зміни. Таким чином, компанія використовує послугу для погашення поточної заборгованості та запобігання майбутнім подіям.

Розроблений документ демонструє наявність рахунків-фактур для майбутніх платежів, пов'язаних із захисними поставками, включаючи позаконтрактні зобов'язання та цінності, пов'язані із захистом тварин, які залишаються незатребуваними.

Таблиця 3.1

Аналіз дебіторської заборгованості для окремих дебіторів

№ з/п	Назва дебітора	Фактичний стан дебіторської заборгованості					Виставлені претензії	
		дата виникнення	вид (аванс, бартер, забезпечена векселем тощо)	сума, тис. грн	документ (назва, №)	за які цінності	дата	документ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ТОВ «Агропостач»	01.09.16	аванс	10000	Платіжне доручення №56	Засоби захисту тварин	01.03.17	Претензійний лист

Виставлені претензії			Кількість протермінованих місяців оплати (погашення)						Примітки
результат (визнані відхилені)	кореспонденція		0 - 1	1 - 3	3 - 6	6 - 9	9 - 12	більше 12	
	дебет	кредит							
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	374	631				+			

Бухгалтери рідко проводили аналіз дебіторської заборгованості. Незважаючи на те, що аналіз є ефективним засобом контролю, дебіторська заборгованість за вартістю збільшується, особливо в період інфляції, коли іммобілізація власних коштів є дуже несприятливою. Це необхідно для того, щоб своєчасно проводити поточний контроль за заборгованістю, щоб пред'явити претензії щодо джерела заборгованості і запобігти їх виникненню в майбутньому.

Особливу увагу слід приділити фактам, не пов'язаним з простроченою дебіторською заборгованістю і порушеннями платіжної дисципліни. Ці дані надають інформацію для складання дебіторської заборгованості зі строком давності (таблиця 3.2). Вищевказані документи дозволять отримати повну інформацію про стан розрахунків з боржниками для прийняття подальших оперативних рішень.

Таблиця 3.2

Відомість дебіторської заборгованості з простроченим терміном
позовної давності

№ з/п	Найменування боржника	Синтетичний рахунок	Дата виникнення заборгованості	Характер заборгованості	Причини утворення заборгованості	Сума, грн	Вжиті заходи з врегулювання розрахунків
1	ФГ «Колосок»	361	25.09.16	Спірна	Неплатоспроможність боржника	7563	Передано в арбітраж
2	...	...	....	...	...	...	...
	Разом за місяць					19760	

Сьогодні є деякі недосконалі моделі надбавки за сумнівні рахунки. На вимогу ПСБО 10 Сума резерву по сумнівних боргах визначається одним з двох методів: методом абсолютних сум або сумнівними боргами шляхом застосування коефіцієнта невизначеності. Загальним негативним фактором для обох методів розрахунку є їх регулює нерегульоване і неефективне використання на підприємствах. Оскільки метод абсолютної суми сумнівних боргів прийнятний тільки для компаній з невеликим числом боржників. Метод використання коефіцієнта невизначеності повинен використовуватися тільки для боргів, термін не перевищує року. Тому що цей метод спирається тільки на дані минулих періодів і може в деякій мірі відповідати ситуації в майбутньому. Ми вважаємо, що резерв повинен формуватися на основі експертних оцінок фінансового менеджменту і підприємства, сформованого в бізнесі, виходячи з фактичного виконання поточного і прогнозованого фінансового стану підприємства. Сьогодні більшість підприємств в Україні не створюють резерв по сумнівних боргах через неясність і відсутність регламентування його створення, а дебіторська заборгованість присутня в більшості.

Вважайте важливим той факт, що дебіторська заборгованість є джерелом формування активів боржника, який він може використовувати і використовувати інструменти без права. Ми пропонуємо форму внутрішньої

звітності, призначену для підведення підсумків розрахунків з боржниками за їх оптимальний контроль (таблиця 3.1).

Таблиця 3.3

Розроблена форма звітності по результатам розрахунків з дебіторами
Інформація про дебіторську заборгованість станом на 1 квітня 2022 р.

№ п/п	Контрагенти-боржники			Дебіторська заборгованість						
	Назва підприємства	Код ЄДРПОУ	Адреса підприємства	у тому числі				Всього	Створено резерв сумнівних боргів	Визнано безнадійним боргом
				до 3-х місяців	від 3-х місяців до 1 року	від 1 до 2 років	понад 2 роки			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	ТОВ «Лана»	324632	м.ПРО ТЕКНО ЛОДЖІ, вул.Сухомлинського, 45		10000				10000	

Представлені документи свідчать про те, що повинні бути заяви про розкриття інформації по цій формі, оскільки вони дозволять: виявляти несумлінних боржників; Відстежувати стан платежів підрядників в разі підозри в ненадійності - відмовляти у розвитку співробітництва; Більш прозорий взаємний; Допоможіть відділу справ побачити потенційне банкрутство неспроможних контрагентів.

Важливою умовою вдосконалення бухгалтерського обліку є впровадження форм обліку в комп'ютері. Використання комп'ютерної технології вносить істотні зміни в облік, а за підтримки комп'ютерних технологій стає визначальним фактором бухгалтерського обліку. Використання комп'ютерів дозволило б автоматизувати роботу з обліку і підняти процес реєстрації нового рівня господарської операції. Бухгалтер буде працювати на комп'ютері в інтерактивному (інтерактивному) режимі,

використовуваному для зворотного зв'язку під час обробки і отримання відповідного результату.

Запропоновану схему обліку розрахунків з дебіторами в ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ» наведено на рис. 3.1.

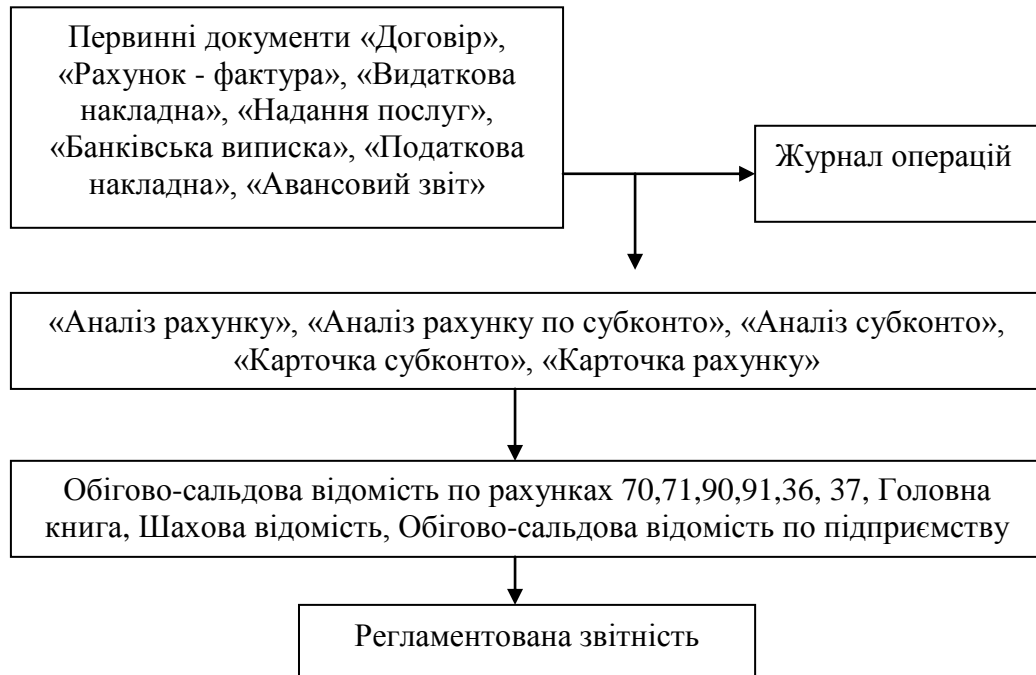

Рис.3.1. Запропонована схема обліку розрахунків з дебіторами в ТОВ «ПРО ТЕКНОЛОДЖІ»

Також серед вчених є пропозиції про внесення змін до плану рахунків клієнтів і клієнтів. [15] Для обліку поточної дебіторської заборгованості, яка виникає при реалізації товарів (робіт, послуг) для активного рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і клієнтами». Синтетичний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»:

- 361 «Розрахунки з внутрішніми клієнтами»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»;
- 364 «Врегулювання умов гарантії».

Слід зазначити, що інструкції по використанню Плану рахунків не в повній мірі дають роз'яснення щодо використання регульованих рахунків. Таким чином, під-363, що має назву «Платежі учасникам ПФГ» і містить специфікації для його використання.

Ці допоміжні дані відображення відображаються в облікових оцінках промислово-фінансових партій і груп. Однак через те, що в підрозділі 36 не вказано, де відображати сечі, виплат клієнтам. Інструкція про застосування плану рахунків, що надаються для платежів з клієнтами, з використанням запису 361 підпункту «Розрахунки з внутрішніми покупцями» і 362 «Платежі іноземним покупцям». Такий підрозділ додатків уніфікації запобігло докладний список боржників, що значно ускладнило відстеження можливості сумнівної дебіторської заборгованості і її перетворення в безнадійну.

Неживенко А.П. пропонує додати субрахунки до рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і клієнтами" субрахунку 365 «Платежі внутрішнім клієнтам» і 366 «Платежі по специфікаціям іноземних клієнтів з відповідними коригуваннями під 361 і 362 про використання рахунків». [24] Дійсно, пропоновані зміни поліпшать розрахунки аналітичності з дебіторами, ділять клієнтів і клієнтів, будуть відділяти передачу готової продукції клієнтам і споживачам товарів.

Додавши вищевикладене, слід зазначити, що сьогодні існує деяка дебіторська заборгованість за дефектами. Поліпшення вашого процесу підвищить ефективність управління дебіторською заборгованістю, що дозволить вибрати оптимальний розмір для кожної компанії, максимально уникнути затримки з точки зору терміну погашення, оптимізувати контингент споживачів і клієнтів з урахуванням їх платоспроможності, які, в свою чергу, впливають на зменшення сумнівної заборгованості, поганих боргів і поліпшення управлінського аспекту витрат і доходів кожної компанії. Вітчизняним підприємствам необхідний ефективний механізм внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості для запобігання появи нового, який є напрямком майбутніх досліджень.

3.2. Впровадження внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами

Основним джерелом інформації про фінансовий стан підприємства є фінансова звітність, заснована на сукупному обліку даних. Бухгалтерська інформація дебіторської заборгованості у фінансовій звітності розкриває статус платежів підрядникам, засіб для фінансово-економічного аналізу та оцінки діяльності компанії. Таким чином, внутрішній аудит дебіторської заборгованості на підприємстві є інструментом, який може визначати його справедливе відображення фінансової звітності, підвищувати якість зібраної інформації, прозорість і достовірність даних про платіжні операції, пов'язаних з продажем готової продукції, товарів і послуги.

Незважаючи на всі його переваги, дебіторська заборгованість внутрішнього контролю на внутрішніх підприємствах недорозвинена. Проблеми пов'язані з відсутністю підприємства або відділу, чий борг - це внутрішній контроль, внутрішній аудит системи обліку, в тому числі і дебіторська заборгованість. Однак необхідно провести внутрішню перевірку дебіторської заборгованості підприємства, щоб надійно оцінити економічну ефективність своєї діяльності, є проблематичною.

Характеристики якості аудиту включають в себе бухгалтерські функції підприємств, виявляють різні фактори, що впливають на звіт аудитора. Для цієї мети рекомендується застосовувати широкий спектр аудиторських процедур, в тому числі аналітичних. Ми вважаємо, що, з огляду на ситуацію кожної людини в компанії, аудитор повинен провести аналіз дебіторської заборгованості з використанням інших показників. Основні показники аналізу дебіторської заборгованості, блок включений в програму аудиту:

- періодичність зміни платежів - визначається відношенням виручки до середньої суми готівки в касі;
- строк погашення заборгованості - загальна кількість днів, витрачених у послідовності календарних днів, пов'язаних з періодом сплати;

- середній період стягнення платежу - це середня сума грошової заборгованості компанії, поділена на загальний обсяг продажів за певний період.

- відсоток прострочених рахунків визначається відсотком рахунків, які не були оплачені в установленій термін, до загальної суми рахунків;

- відсоток дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних зобов'язань називається відношенням дебіторської заборгованості до загальної суми поточних зобов'язань;

- вплив інвестиційних коштів в дебіторську заборгованість на розрахунки з споживачами і клієнтами - визначається як різниця між додатковою виручкою, отриманої в результаті збільшення продажів за рахунок позики, поточних витрат на організацію кредиту і збору боргу і суми прямих Фінансові втрати без повернення боргу;

- коефіцієнт ефективності інвестування в дебіторську заборгованість - визначається співвідношенням впливу інвестицій в дебіторську заборгованість на розрахунки з споживачами і клієнтами на середній баланс рахунків паркані в певному періоді.

Програма аудиторських розрахунків з боржниками приведена в Додатку В. Для реалізації питань, згаданих у програмі, ми використовуємо такі методи і методи перевірки ефективності бухгалтерської звітності і бухгалтерських реєстрів по дебіторської заборгованості (табл.3.4).

Отже, перераховані в таблиці. 3.4. засоби і методи перевірки показників фінансової звітності і їх зіставлення з бухгалтерськими реєстрами виявляють порушення і сприяють швидкому прийняттю рішень і усунення відхилень в процесі діяльності компанії. Використовуючи такі процедури, диспетчери можуть виявити такі порушення: - відображення прихованої дебіторської заборгованості в залишку накопичувального балансу «Баланс» розширилося (слід ретельно вивчити склад балансового звіту «Грошова боргова дебіторська заборгованість», «Платежі за сумнівні борги», «Негрошова дебіторська заборгованість за товари , роботи і послуги »- показ

балансу грошовій та не грошовій дебіторській заборгованості в даний час (оцінка, яка використовується для довгострокової дебіторської заборгованості) або справедливо й вартості (оцінка, яка використовується для поточних грошових і не грошових дебіторських заборгованостей, Дебіторська заборгованість) відповідно до положень облікової політики та моделі переоцінки (наслідком є недооцінка або переоцінка активів).

Таблиця 3.4

Способи й прийоми перевірки показників фінансової звітності та реєстрів обліку щодо розрахунків з дебіторами

№	Критерій (що перевіряється)	Коротка характеристика
I	Формальна та аналітична перевірка кожної з форм	
	Повнота заповнення реквізитів і граф звітності	Формальна перевірка полягає у візуальній перевірці правильності записів усіх реквізитів звітності та виявленні наявності самостійних змін у встановлених формах звітності, необумовлених виправлень, підчисток, наявності підписів. Аналітична – їх оцінки
	Правильність показників на початок та кінець звітного періоду	за допомогою вивчення залежностей між показниками з метою виявлення суттєвих відхилень, вивчення яких змогу встановити факти помилок та порушень, що призводять до перекручення звітності
	Дотримання строків і термінів подання фінансової звітності	
II	Арифметична перевірка кожної з форм	
III	Перевірка відповідності показників фінансової звітності з даними бухгалтерського обліку:	
	Перевірка відповідності показників реєстрів обліку та оборотно-сальдової відомості	ж. № 3В с.-г., 6 с.-г., відомості № 3.1с.-г, 6.4 с.г. та рядок оборотно-сальдової відомості рахунку 18 “Довгострокова дебіторська заборгованість”; 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками”, 37 “Розрахунки з різними дебіторами”
	Перевірка відповідності показників оборотно-сальдової відомості та головної книги	Рядок оборотно-сальдової відомості рахунку 18, 36, 37 із рядками в головній книзі відповідних рахунків
	Перевірка формування показників головної книги та ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”	р. 1040 гр.3,4 ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та рахунка 18 головної книги р. 1125 гр.3,4 ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та рахунка 36 головної книги р. 1130, 1140, 1145, 1155 гр.3,4 ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та рахунка 37 головної книги
	Перевірка відповідності показників ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та ф. № 5 “Примітки до річної фінансової звітності”	р. 1125 гр.3,4 ф. № 1 “Баланс” та р. 940, 970 гр. 4, 5, 6 р. 1130, 1140, 1145, 1155 гр.3,4 ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та р. 950 гр. 4, 5, 6

Оскільки в програмі велика увага приділялася аналізу і контролю видів дебіторської заборгованості. Таким чином, ми контролюємо стан розрахунків з боржниками, в тому числі довгу заборгованість, своєчасно відображаючи наступні типи боргів, які є неприйнятними для компанії (наприклад, заборгованість за контрактами за борги більше трьох місяців). Запропонувати використання робочих контрольних робочих документів «Результати тестових результатів з продажу продукції окремим клієнтам» (табл.3.5).

Пропонується в таблиці. 3.5 дозволяє: - по-перше, накопичувати дані для своєчасного відвантаження продуктів записи первинних документів; - по-друге, проаналізувати стан виплати боржників з різними періодами виявлення непогашених боргів; - По-третє, сформувавши думку про доцільність подальшої роботи з конкретним покупцем на основі попередніх поставок і своєчасності його виплат і т.д.

Таблиця 3.5

Результати перевірки даних про реалізацію продукції для окремих дебіторів за _____ 20__ року

№	Покупець				Кількість замовлень	Інформація про реалізацію					
	назва	місто	прізвище менеджера	дата початку взаємин		договір поставки			видатковий документ		
						дата	№	сума, грн	дата	№	сума, грн
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

продукції			Кореспонденція рахунків				Інформація про оплату				
податкова накладна			за даними підприємства		за даними перевірки		дата		№ платіж. документу	сума, грн.	
дата	№	сума, грн	дебет	кредит	дебет	кредит	за договором	фактично			
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	

Посада, ПІБ перевіряючого _____

Перевіряйте платежі різних дебіторів для зберігання балансів для окремої особи. Необхідно визначити суми дотримання, належні під час перевірочних реєстрів для аналітичних і синтетичних бухгалтерських розрахунків, і виявили відмінності в робочому документі, розробленому контролером «рулон для перевірки ефективності синтетичного і аналітичного обліку грошовій та не грошовій дебіторській заборгованості» (Таблиця 3.6).

Пропонуємо відомість для перевірки ефективності синтетичної і аналітичної дебіторської заборгованості, яка була підписана головним бухгалтером і керівником компанії. Ця заява має завершувати кожен місяць, забезпечуючи повну реєстрацію фактів економічного життя і виявляючи відмінності в сумі дебіторської заборгованості та їх причини.

Таблиця 3.6

Відомість з перевірки показників синтетичного й аналітичного обліку
дебіторської заборгованості

Місяць, рік	Обліковий реєстр	Синтетичний облік		Аналітичний облік		Сума розбіжностей (+/-)	Причини	Примітки
		рахунок	сума, грн.	рахунок	сума, грн.			
Квітень 2022	Ж.-о. № 6 с.-г	36	50000	х	х	х	х	х

Ми вважаємо, що всі випадки порушення мають бути зафіксовані. У зв'язку з цим важливо створити документацію для контролера щодо перевірки показників головної книги та фінансової звітності операцій з дебіторами. (таблиця 3.7).

У цьому документі будуть вказані відмінності в формі номера 1 «Баланс (звіт про фінансову позицію)» і номер 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Наприклад, мінімізований надлишок в балансі деяких бухгалтерів іноді некоректно ховається від усвідомленого погляду на зменшення сум дебіторської заборгованості та спотворення реальних державних платежів компанії. Тому фактичний баланс дебіторської заборгованості під час перевірки повинен зіставляти реєстри обліку, що

виявить не тільки відмова, а й їх причини. Отже, вищезазначені операції з перевірки зловживань з грошовій та не грошовій дебіторською заборгованістю слід розглядати як бухгалтерів-практиків, щоб їх уникнути, а контролери повинні пропонувати пропозиції для їх вирішення.

Таблиця 3.7

Відомість з перевірки показників Головної книги та фінансової звітності
щодо розрахунків з дебіторами

Форма звітності	Код рядка	Показники (стаття звітності)	Кореспондуючий рахунок (субрахунок)	Залишки на рахунках					
				на початок періоду перевірки			на кінець періоду перевірки		
				за формою звітності	за Головною книгою	відхилення (+/-)	за формою звітності	за Головною книгою	відхилення (+/-)
№ 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”	10 40	Довгострочова дебіторська заборгованість	18	25000	25000	-	30000	25000	5000

Результати перевірок, проведених контролером, повинні скласти остаточний документ - «Звіт про результати операцій внутрішнього контролю з грошовій та не грошовій дебіторською заборгованістю», в якому міститься інформація про тип порушення; Особи, відповідальні за здійснення контролю; Період, в якому були допущені помилки і порушення і їх причини; Які ідентифікують помилки; Наслідки виявлених порушень; Вжити заходів для усунення порушень і помилок. Цей звіт направлений на отримання реєстраційної інформації про проведені перевірки і може використовуватися в якості базової лінії для кожного суб'єкта.

Пропоновані заходи з проведення перевірок розрахунків з підприємствами-боржниками для забезпечення ефективного моніторингу надходження дебіторської заборгованості, запобігання простроченої та безнадійної заборгованості, що значно підвищить рівень платоспроможності.

Висновки до третього розділу.

Щоб перевірити стан дебіторської заборгованості та вирішити, повертати чи ні керуючу компанію, має бути доступна інформація про всі розрахунки за певний період. Це полегшує розрізнення між грошовим потоком компанії та ризиком боргу. Наявність рахунків-фактур, пов'язаних із основою нарахування, суть якої полягає в тому, що незалежно від способу оплати під час відвантаження товарів, надання послуг чи переходу права власності на компанію, дохід підтверджується документально, і в результаті оплата не вимагається.

Виникнення простроченої дебіторської заборгованості є процесом об'єктивним і зумовленим наявністю ризику під час взаємних домовленостей між контрагентами в результаті господарської взаємодії. Щоб продемонструвати об'єктивність і надійність рахунків-фактур як активів, компаніям слід звертати увагу на дату погашення рахунків-фактур і розраховувати резерви для рахунків, які є сумнівними або мають короткий термін оплати. Сумнівні зобов'язання - це поточні борги, термін погашення яких не визначений.

Важливою умовою вдосконалення бухгалтерського обліку є впровадження форм обліку в комп'ютері. Використання комп'ютерної технології вносить істотні зміни в облік, а за підтримки комп'ютерних технологій стає визначальним фактором бухгалтерського обліку. Використання комп'ютерів дозволило б автоматизувати роботу з обліку і підняти процес реєстрації нового рівня господарської операції. Бухгалтер буде працювати на комп'ютері в інтерактивному (інтерактивному) режимі, використовуваному для зворотного зв'язку під час обробки і отримання відповідного результату.

Незважаючи на всі його переваги, дебіторська заборгованість внутрішнього контролю на внутрішніх підприємствах недорозвинена. Проблеми пов'язані з відсутністю підприємства або відділу, чий борг - це

внутрішній контроль, внутрішній аудит системи обліку, в тому числі і дебіторська заборгованість. Однак необхідно провести внутрішню перевірку дебіторської заборгованості підприємства, щоб надійно оцінити економічну ефективність своєї діяльності, є проблематичною.

Результати перевірок, проведених контролером, повинні скласти остаточний документ - «Звіт про результати операцій внутрішнього контролю з грошовій та не грошовій дебіторською заборгованістю», в якому міститься інформація про тип порушення; Особи, відповідальні за здійснення контролю; Період, в якому були допущені помилки і порушення і їх причини; Які ідентифікують помилки; Наслідки виявлених порушень; Вжити заходів для усунення порушень і помилок. Цей звіт направлений на отримання реєстраційної інформації про проведені перевірки і може використовуватися в якості базової лінії для кожного суб'єкта.

Пропоновані заходи з проведення перевірок розрахунків з підприємствами-боржниками для забезпечення ефективного моніторингу надходження дебіторської заборгованості, запобігання простроченої та безнадійної заборгованості, що значно підвищить рівень платоспроможності.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Для будь-якого підприємства будь-якої галузі та форми власності організація розрахунків з дебіторами є невід'ємною складовою бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Така підвищена увага до стану справ в умовах економічної кризи щодо розрахунків з боржниками в поєднанні з необхідністю врахування змін у бізнес-ландшафті призвела до збільшення уваги до розробки нових методів і форм аналізу дебіторської заборгованості. .

Однією з першочергових труднощів, пов'язаних з менеджментом вітчизняних корпорацій, є постійний огляд суми готівки в касі, терміну погашення, аналіз її складу. Все це зумовлює необхідність дослідження того, наскільки ефективним є (або має бути) бухгалтерський облік і аудит щодо платіжної дисципліни суб'єктів господарювання, причини, чому вони відмовляються своєчасно та в повному обсязі, та наслідки цього.

Правові основи організації документального оформлення заборгованості чітко закріплені в законах України, постановах Кабінету Міністрів, наказах Міністерства податків та зборів, Національного банку України. Для ефективного аудиту та ведення бухгалтерського обліку, розрахунків з дебіторами необхідно дотримуватися всіх відповідних правил, що стосуються питань їх бухгалтерського обліку, а також розробити власну політику щодо ведення бухгалтерського обліку, яка не суперечить чинному законодавству та враховує специфіку конкретної компанії.

Для ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» очевидно, що система обліку є важливою. Складання фінансової звітності та її подання в М.Е.Дос. Бухгалтерія складається з одного бухгалтера. Бухгалтерський облік на підприємстві вівся без порушень, працівники стежили за графічним документообігом. Компанія визнала вимогу до облікової політики.

У первинному секторі вивчено рахунки, які оформлені відповідно до чинного законодавства, всі оригінали документів, які оформлені вчасно, в

повному обсязі. Серед неефективності можна визнати ручний метод первинного обліку та відсутність знань щодо окремих працівників з точки зору їх звітності про використання коштів під звіт чи відрядження, це призводить до відволікання бухгалтера від того, що перевіряється нарахування відповідальної особи. Якість ведення синтетичного та аналітичного обліку розрахунків із заборгованістю визнана належною. Виявлено порушення положень бухгалтерського обліку.

В ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» не контролюється протягом періоду аудиту, але періодично виконуються розпорядження головного контролера. У звітному періоді податок не сплачується, але на вимогу інспектора ДФС періодично буде його направляти за продукцію, яка реалізується. Державні аудити в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОГІЇ» для перевірки сплати заборгованості та запобігання штрафам під час зовнішньої перевірки.

Зазначене сприяло формуванню пропозицій щодо вдосконалення розрахунків та встановлення місця проживання боржників.

1. Уявіть появу документу «Аналіз дебіторської заборгованості фізичних осіб-боржників», за допомогою якого можна визначити фактичний стан розрахунків з фізичними особами-боржниками, впровадити, проаналізувати та реагувати на можливі зміни. Таким чином, компанія використовує послугу для погашення поточної заборгованості та запобігання майбутнім подіям.

2. Особливу увагу слід приділяти фактам, не пов'язаним із запізнаними рахунками та неврахованими розрахунками. Ця інформація важлива для виставлення рахунків із терміном позовної давності.

Зазначені документи нададуть вам всю інформацію про стан справ з вашими боржниками, що дозволить приймати більш практичні рішення.

3. Пропозиція створити форму внутрішніх звітів, які б узагальнювали висновки стягувачів з метою більш ефективного контролю. Це сприятиме: виявленню несумлінних боржників, моніторингу стану розрахунків контрагентів у разі виникнення підозри в ненадійності, розвитку співпраці,

представленню більш прозорої взаємовідносини. Допоможіть судовому відділу розпізнати потенційне банкрутство збіднілих партнерів.

4. Впровадження комп'ютерних технологій має значний вплив на бухгалтерський облік, а за допомогою комп'ютерів він стає важливою частиною бухгалтерського обліку. У дипломному проекті запропоновано методику обліку заборгованості в ТОВ «ПРО ТЕХНОЛОДЖІ».

5. Вчені розглядають запропоновану зміну способу обліку дебіторської заборгованості, передбачуваних клієнтів і покупців. Як наслідок, у підрозділах 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» та інструкції до Плану рахунків відсутні конкретики щодо їх використання. Інші вчені також відстоюють пропозицію доповнити додатковий рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та клієнтами» додатковим рахунком 365 «Розрахунки з побутовими покупцями» та 366 «Розрахунки за специфікою іноземні замовники» з відповідними змінами до 361 та 362 щодо використання рахунків.

6. Ми вважаємо, що внутрішні аудитори дебіторської заборгованості повинні використовувати методи, які можна використовувати для точного опису фінансової вартості компанії, це підвищить якість зібраної інформації та призведе до більш надійної та прозорої системи даних щодо платежів продуктів, послуг і товарів. Робота передбачає систему оплати праці боржників із залученням аудиторів. Для реалізації проблем, зазначених у програмі, ми використовуємо відповідні методи та процедури для перевірки бухгалтерського обліку та звітності про дебіторську заборгованість.

7. Пропозиція своєчасно спостерігати за станом розрахунків з дебіторами, в тому числі за довгостроковою заборгованістю, підприємство повинно вказувати наступні види заборгованості, неприйнятні для підприємства (наприклад, заборгованість перед контрагентами більше 3 місяців). Запропонувати використання контрольних документів, які є практичними «результатами тестування продукції окремими клієнтами».

8. Перегляд розрахунків з різними дебіторами з метою підтримки збалансованої заборгованості. Важливо визначити обсяги відповідності, які підлягають під час перевірок реєстру бухгалтерського обліку для цілей аналітичного та синтетичного обліку, а також виявлені розбіжності в документально оформленій роботі контролера, що «прокочується» для оцінки ефективності синтетичного та аналітичного обліку грошової та немонетарної дебіторської заборгованості.

9. Ми виступаємо за те, щоб усі випадки порушення фіксувалися. В результаті необхідно створити «контрольний документ за робочим документом», який буде служити для перевірки головної книги та фінансового звіту операцій з дебіторами.

Запропоновані заходи щодо посилення здійснення бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків за участю боржників з метою ефективного контролю за надходженням рахунків, запобігання простроченій та безнадійній заборгованості, підвищення рівня життєздатності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко Т.С. Економічна сутність та особливості обліку дебіторської заборгованості / Т.С. Бабенко // «Економіка, управління, фінанси: теорія і практика»: матеріали науково-практичної конференції від 9-10 жовтня 2021 р. м. Вінниця. – С. 61 -64.
2. Буднік Т.В. Проблеми та шляхи удосконалення дебіторської заборгованості як об'єкта обліку й аналізу / Т.В.Буднік, Є.П.Гнатенко // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2022. - Випуск 9. - С.740-743. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/9-2022/152.pdf>
3. Бурова Т. А. Проблеми та перспективи розвитку системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємствах / Т. А. Бурова, В. В. Волошина // Науковий вісник НУ ім. В.О.Сухомлинського. 2020. – Випуск 53 (112). - С.11-15.
4. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах України / За заг. ред. А.М.Коваленко.- ПРО ТЕКНОЛОДЖІПетровськ: ВКК «Баланс - Клуб», 2009. – 736с.
5. Велікова К.І. Організація обліку та класифікація дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками / К.І. Велікова, А.А. Балан // Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України: Матеріали восьмої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції від 20-23 травня 2020 р. – м. Одеса. - С.15-16.
6. Гнатенко Є.П. Нормативно-правові засади обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями та замовниками / Гнатенко Є.П., Горячківська О.С. // «Молодий вчений». - 2022. - № 10 (37), жовтень. - С.351-354.

7. Гуня В. О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В. О. Гуня. // Економічний простір. – 2020. – № 19. – С. 124–131.
8. Дубровська Є.В. Дослідження сутності поняття «Дебіторська заборгованість»/ Є.В. Дубровська // Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка. – Суми: СумДУ, 2009. – №2. – С. 202-205.
9. Євлаш Т. О. Інформаційне забезпечення обліку операцій з дебіторської заборгованості та його удосконалення / Т. О.Євлаш // Вісник Запорізького національного університету. - 2010. - №4(8). - С.161-171.
10. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 р. № 3125-ХІІ (із змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
11. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
12. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 року та зі змінами і доповненням від 05.04.2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
13. Інструкція про використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.03.1999 р. № 291. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG9518.html
14. Кащенко О. Облік та контроль дебіторської заборгованості як складової системи грошових розрахунків підприємства / О.Кащенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка. – 2011. - №130. С.54-56.

15. Костюнік О. В. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості / О. В. Костюнік, Л. Л. Турова, В. М. Ковтуненко // *Агросвіт*. - 2022. - № 6. - С. 29-31.
16. Кудрицька Ж. В. Методологічні підходи до вирішення проблем організації обліку та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами / Ж. В. Кудрицька, О. В. Апарова // *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. - 2011. - Вип. 9. - С. 106-113. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_ekon_2011_9_14
17. Лесик М. Економічна сутність поняття “розрахунків з дебіторами” / М. Лесик // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/62-conferencia-16-04-2013/565-565.html>
18. Матицина Н. О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н. О. Матицина // *Бухгалтерський облік і аудит*. - 2021. - № 12. - С. 38-42.
19. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств №390 від 04.06.2009р. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN48748.html.
20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_012
21. Міжнародні стандарти фінансової звітності. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_010
22. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення / Г. О. Москалюк // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* - 2012. - №721. - С. 173 – 178.

23. Москалюк Г.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — №721 — 2012. — С. 173—178.
24. Неживенко А.П. Методика обліку дебіторської заборгованості і основні напрямки її вдосконалення / А.П. Неживенко// [Електронний ресурс]. — Режим доступу:http://www.vmurol.com.ua/upload/publikatsii/nauka/pdf_2020/Method_obliku_deb_zaborgovan.pdf
25. Неживенко А.П. Методика обліку дебіторської заборгованості і основні напрямки її вдосконалення // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. — Сер.: Економічні науки. — 2013. — № 7. — С. 165—170.
26. Непочатова В.С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками / В.С. Непочатова // «Молодий вчений». – 2022. - № 3 (30). – С. 134-138.
27. Огійчук М.Ф. Аудит: організація і методика: навчальний посібник для вузів. / М. Ф. Огійчук – К.: Алерта, 2010.- 584 с.
28. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / За редакцією проф. М. Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероблене і доповнене. – К.: Алерта, 2011. – 1042 с.
29. Одношевна О.О. Шляхи вдосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю / О.О. Одношевна // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2022. - Випуск 10. - С.946-949. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2022/196.pdf>
30. Олійник С.О. Дебіторська заборгованість: сутність та класифікація [Текст] / С.О. Олійник// Науковий вісник Національного ун-ту біоресурсів і природокористування України . – Київ , 2011 . – Вип.168 . – Ч.1 . – С.347-351.
31. Павлова Г. Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств : навчальний посібник / Г. Є. Павлова, О. В. Чернецька. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 393 с.

32. Пархоменко В.М. Розрахунки з покупцями та замовниками: обліковий аспект / В.М.Пархоменко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. - 2012. - № 3 (61). – С.142-145.
33. Півень Я. В. Класифікація та сутність дебіторської заборгованості в Україні / Я. В. Півень // Управління розвитком. - 2020. - № 11. - С. 52-54. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2020_11_23.
34. Пінчук Т. А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / Т. А. Пінчук, Т. В. Шрам // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2020. - № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3453>.
35. Пінчук Т. А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / А. Т. Пінчук // Ефективна економіка – 2020. – № 10. – С. 36-41.
36. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.03.1999 р. № 291. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4185.html
37. Податковий кодекс України із змінами, внесеними згідно із Законами № 1200-VII від 10.04.2020. Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку у 10 “Дебіторська заборгованість” затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.rada.gov.ua
39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
40. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2020.

- [Електронний ресурс]. — Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
41. Попазова О. В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованостей на сільськогосподарських підприємствах України / О. В. Попазова // Агросвіт. – 2013. – № 7. – С. 40-44.
42. Потриваєва Н. В. Місце дебіторської заборгованості у фінансових активах підприємства / Н. В. Потриваєва // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2021. – № 2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3945>
43. Присяжнюк І. В. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості та шляхи його вдосконалення з врахуванням діяльності суб'єкта господарювання / І. В. Присяжнюк // Студентський вісник НУВГП : зб. наук. праць. - Рівне : НУВГП, 2020. - Вип. 1(1). - С. 205-208.
44. Прокопенко Т.Ю. Правова база обліку та аналізу дебіторської заборгованості / Т.Ю.Прокопенко, Є.П. Гнатенко // «Молодий вчений». - 2020 р. - № 10 (13), жовтень. - С. 119-122.
45. Прохорова О. С. Деякі питання обліку дебіторської та кредиторської заборгованості бюджетних установ / О. С. Прохорова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2021. № 3. – С. 100-104.
46. Скляр Є.В. Теоретичні засади дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей / Є.В.Скляр, А.І. Храпливий // «Молодий вчений». - 2022 р. - № 5 (32), травень. - С.153-156.
47. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й.Атамас. – ПРО ТЕКНОЛОДЖІ Петровськ: «Герда», 2013. – Т. 1. – 358 с.
48. Терещенко В. С. Облік дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи вирішення./В. С. Терещенко, Г. К. Сударікова. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.

- 49.Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник. – 6-те вид., допов.і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.
- 50.Чорнобривець М.М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення / М.М. Чорнобривець // Європейські перспективи. - 2013. - № 10. - С.181-185.
- 51.Шадурська Л. І. Організація контролю дебіторської заборгованості господарюючого суб'єкта [Електронний ресурс] / Л. І. Шадурська – Офіц. сайт НБУ ім. Вернадського. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.
- 52.Шевченко Б.О. Теоретичні аспекти поняття “дебіторська заборгованість” / Б.О.Шевченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>